

MAHALLA YOSHLARIDA KITOBXONLIK MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISH

Abdusamatov Ozodbek Olimjon o'g'li

Andijon davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy va amaliy fanlar fakulteti

Milliy g'oya ma'naviyat asoslari va huquq ta'limi yo'nalishi talabasi.

abdusamatovozodbek0541@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21769190>

Annotatsiya. Mazkur maqolada mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishning nazariy hamda amaliy asoslari tahlil qilingan. Kitobxonlikning yoshlar ma'naviy-axloqiy tarbiyasi, intellektual salohiyati va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, mahalla, oila va ta'lim muassasalari hamkorligida kitobxonlik muhitini yaratish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda mutolaa madaniyatini ommalashtirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mahalla, yoshlar, kitobxonlik madaniyati, mutolaa, ma'naviy tarbiya, oila, ta'lim, intellektual salohiyat, milliy qadriyatlar, ma'rifat.

Аннотация. В данной статье проанализированы теоретические и практические основы формирования и развития культуры чтения среди молодежи махалли. Освещена роль чтения в духовно-нравственном воспитании молодежи, развитии интеллектуального потенциала и навыков самостоятельного мышления. Особое внимание уделено сотрудничеству махалли, семьи и образовательных учреждений в создании благоприятной читательской среды, эффективному использованию современных информационных технологий и разработке практических рекомендаций по популяризации культуры чтения.

Ключевые слова: махалля, молодежь, культура чтения, чтение, духовно-нравственное воспитание, семья, образование, интеллектуальный потенциал, национальные ценности, просвещение.

Abstract. This article examines the theoretical and practical foundations of forming and developing a reading culture among young people in the mahalla community. It highlights the importance of reading in strengthening the spiritual and moral education of youth, enhancing their intellectual potential, and developing independent thinking skills. The study also emphasizes the role of cooperation between the mahalla, family, and educational institutions in creating a favorable reading environment, promoting the effective use of modern information technologies, and providing practical recommendations for improving reading culture.

Keywords: mahalla, youth, reading culture, reading, spiritual and moral education, family, education, intellectual potential, national values, enlightenment.

Kirish

Bugungi globallashuv, raqamli texnologiyalar va axborot oqimi keskin ortib borayotgan sharoitda yosh avlodning ma'naviy-axloqiy kamoloti, intellektual salohiyati hamda mustaqil

fikrlash qobiliyatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ayniqsa, yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularni kitob mutolaasiga keng jalb etish va kitobxonlik madaniyatini shakllantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri hisoblanadi. Zero, kitob inson tafakkurini boyituvchi, dunyoqarashini kengaytiruvchi, ma'naviy barkamolligini yuksaltiruvchi hamda ilmiy salohiyatini oshiruvchi bebaho ma'naviy boylikdir. Shu bois kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish masalasi bugungi kunda davlat va jamiyat oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biriga aylangan.

Yangi O'zbekistonda kitobxonlikni rivojlantirish, yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitish va ularni ilm-fanga qiziqtirish bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini takomillashtirish, zamonaviy kutubxonalar faoliyatini rivojlantirish, yoshlar o'rtasida mutolaa madaniyatini keng targ'ib etish hamda kitobxonlik tanlovlarini tashkil etishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu boradagi islohotlar yoshlarning bilim olish imkoniyatlarini kengaytirish, ularning intellektual salohiyatini yuksaltirish va ma'naviy immunitetini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Yoshlar tarbiyasida mahalla institutining o'rni alohida ahamiyat kasb etadi. Mahalla asrlar davomida milliy qadriyatlar, urf-odatlar va ma'naviy merosni avloddan-avlodga yetkazib kelayotgan noyob ijtimoiy institut hisoblanadi. Bugungi kunda mahalla faqatgina fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organi emas, balki yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlovchi, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etuvchi, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni amalga oshiruvchi va sog'lom turmush tarzini targ'ib qiluvchi muhim tarbiya maskaniga aylandi. Aynan mahalla muhitida kitobxonlikni rivojlantirish orqali yoshlarning ma'naviy ehtiyojlarini qondirish, ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash imkoniyati mavjud. Kitobxonlik madaniyati shaxsning kitobga bo'lgan munosabati, mutolaa odati, axborotni tahlil qilish qobiliyati hamda o'qilgan asardan hayotiy xulosalar chiqarish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Kitob mutolaasi orqali yoshlar nafaqat yangi bilimlarni egallaydi, balki tanqidiy va ijodiy fikrlash, muloqot madaniyati, nutq boyligi, estetik did va mustaqil qaror qabul qilish kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Shu jihatdan kitobxonlik madaniyatini shakllantirish yoshlarni barkamol shaxs sifatida voyaga yetkazishning muhim omillaridan biridir. So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi yoshlarning axborot olish usullarini tubdan o'zgartirdi. Ijtimoiy tarmoqlar, internet resurslari va turli raqamli platformalar yoshlarning asosiy axborot manbalaridan biriga aylandi.

Bu esa bir tomondan axborot olish imkoniyatlarini kengaytirayotgan bo'lsa, ikkinchi tomondan kitob mutolaasiga ajratilayotgan vaqtning qisqarishiga sabab bo'lmoqda. Natijada ayrim yoshlar orasida yuzaki fikrlash, badiiy adabiyotga qiziqishning pasayishi va ma'naviy bo'shliq kabi holatlar kuzatilmoqda. Mazkur muammolarni bartaraf etishda mahalla, oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilikning uzviy hamkorligi alohida ahamiyat kasb etadi.

Mahallalarda kitobxonlikni rivojlantirish bo'yicha "Kitobxon mahalla", "Yosh kitobxon", "Bir mahalla – bir kutubxona", "Mutolaa haftaligi", "Eng faol kitobxon oila" kabi loyihalarni tizimli ravishda amalga oshirish yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, elektron kutubxonalar, audiokitoblar, mobil ilovalar va zamonaviy raqamli platformalardan samarali foydalanish orqali kitobxonlikni yangi bosqichga olib chiqish mumkin.

Mazkur maqolaning maqsadi mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishning nazariy hamda amaliy asoslarini tahlil qilish, kitobxonlikning yoshlar ma'naviy-axloqiy kamolotidagi o'rnini yoritish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalarni ishlab chiqishdan iborat.

Shuningdek, maqolada mahalla, oila va ta'lim muassasalari hamkorligining kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishdagi ahamiyati ochib beriladi, zamonaviy innovatsion yondashuvlar asosida mutolaa madaniyatini yanada takomillashtirish istiqbollari tahlil etiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishning nazariy hamda amaliy jihatlarini o'rganishga qaratilgan kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning metodologik asosini pedagogika, sotsiologiya, psixologiya va ma'naviyat sohalariga oid ilmiy-nazariy qarashlar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasida yoshlar siyosati va kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishga doir normativ-huquqiy hujjatlar tashkil etdi. Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez metodlari orqali kitobxonlik madaniyati, mutolaa jarayoni hamda mahalla institutining yoshlar tarbiyasidagi o'rniga oid ilmiy adabiyotlar, monografiyalar, maqolalar va me'yoriy-huquqiy hujjatlar o'rganildi. Mavzuga oid ilmiy manbalardagi nazariy qarashlar umumlashtirilib, kitobxonlik madaniyatining mazmuni, tarkibiy qismlari va yoshlar ma'naviy kamolotiga ta'siri yuzasidan ilmiy xulosalar shakllantirildi. Qiyosiy tahlil metodi yordamida O'zbekistonda kitobxonlikni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar hamda xorijiy davlatlarning ilg'or tajribalari o'zaro taqqoslandi.

Jumladan, mahallalarda kitobxonlik muhitini yaratish, jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish, elektron kutubxonalarni rivojlantirish va oilaviy mutolaa an'alarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha mavjud yondashuvlarning samaradorligi baholandi. Tadqiqot davomida tizimli yondashuv metodidan foydalanilib, mahalla, oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilikning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishdagi o'zaro hamkorligi yaxlit tizim sifatida tahlil qilindi.

Ushbu yondashuv kitobxonlikni rivojlantirishga ta'sir etuvchi ijtimoiy, pedagogik va ma'naviy omillarni kompleks baholash imkonini berdi.

Shuningdek, kuzatish, umumlashtirish va mantiqiy tahlil metodlari asosida mahallalarda tashkil etilayotgan ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar, kitobxonlik tanlovlari, mutolaa klublari va yoshlar bilan olib borilayotgan targ'ibot ishlari tahlil qilindi. Olingan natijalar asosida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishga to'sqinlik qilayotgan muammolar aniqlandi hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqotning ilmiy ishonchliligi mavzuga oid mahalliy va xorijiy ilmiy manbalarni qiyosiy tahlil qilish, amaldagi normativ-huquqiy hujjatlar mazmunini o'rganish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida xulosalar chiqarish orqali ta'minlandi. Mazkur metodologik yondashuv mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirishning dolzarb muammolarini chuqur tahlil qilish hamda ularning yechimiga doir ilmiy asoslangan takliflarni ishlab chiqishga xizmat qildi.

Asosiy qism

Kitobxonlik madaniyati jamiyatning ma'naviy taraqqiyoti va yosh avlodning intellektual salohiyatini yuksaltirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bugungi globallashuv, raqamli texnologiyalar va axborot oqimining keskin ortib borayotgan sharoitida yoshlarning ongini turli yot g'oyalardan himoya qilish, ularda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ma'naviy barkamollikni ta'minlashda kitob mutolaasi alohida ahamiyat kasb etadi. Shu bois kitobxonlik madaniyatini shakllantirish nafaqat ta'lim tizimining, balki mahalla, oila va keng jamoatchilikning ham ustuvor vazifalaridan biri sanaladi.

Mahalla azaldan xalqimizning ma'naviy hayotida muhim o'rin tutgan ijtimoiy institut hisoblanadi. Bugungi kunda ham mahalla fuqarolar yig'inlari yoshlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni yo'lga qo'yish hamda kitobxonlikni ommalashtirishda muhim vazifalarni amalga oshirmoqda. Mahalla muhitida shakllangan kitobxonlik an'analari yoshlarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni doimiy mutolaa qilishga undaydi va kitobni hayotiy ehtiyoj sifatida qabul qilishlariga xizmat qiladi.

Yoshlar orasida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish, avvalo, oilada boshlanadi.

Farzandning kitobga bo'lgan munosabati ko'p jihatdan ota-onaning shaxsiy namunasi bilan belgilanadi. Oilada kitob mutolaasi uchun qulay muhit yaratilishi, ota-onalarning farzandlari bilan birgalikda kitob o'qishi, o'qilgan asarlar yuzasidan fikr almashishi yoshlarning mutolaa madaniyatini rivojlantirishda muhim pedagogik omil hisoblanadi. Mahalla esa oilalarda shakllanayotgan ushbu ijobiy an'analarni qo'llab-quvvatlab, ularni yanada mustahkamlash imkoniyatiga ega. Mahallalarda faoliyat yuritayotgan yoshlar yetakchilari, xotin-qizlar faollari, nuroniylar va ta'lim muassasalari vakillari hamkorligida kitobxonlikni targ'ib etishga qaratilgan turli ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar tashkil etilmoqda. Jumladan, "Yosh kitobxon", "Kitobxon mahalla", "Eng faol kitobxon oila", "Bir mahalla – bir kutubxona", "Mutolaa haftaligi", "Adiblar xiyoboni" kabi loyihalar yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirishda samarali natijalar bermoqda. Bunday tadbirlar orqali yoshlar o'rtasida sog'lom raqobat muhiti shakllanadi, mutolaa jarayoni ommalashadi hamda kitobxonlik kundalik hayotning ajralmas qismiga aylanadi.

Kitobxonlik madaniyati yoshlarning intellektual rivojlanishida ham muhim o'rin tutadi.

Muntazam mutolaa qiladigan yoshlar keng dunyoqarashga ega bo'ladi, analitik va tanqidiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, nutq boyligi va yozma savodxonligi ortadi. Badiiy adabiyotlar insonning estetik didini shakllantirsa, ilmiy va ilmiy-ommabop asarlar bilim doirasini kengaytiradi, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Natijada kitobxon yoshlar zamonaviy mehnat bozorida raqobatbardosh, tashabbuskor va ijodkor mutaxassis sifatida shakllanadi.

So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar rivojlanishi bilan kitobxonlikning yangi shakllari vujudga kelmoqda. Elektron kitoblar, audiokitoblar, onlayn kutubxonalar va mobil ilovalar mutolaa qilish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytirdi. Mahallalarda raqamli kutubxonalar tashkil etish, yoshlarga elektron resurslardan samarali foydalanishni o'rgatish, QR-kod orqali kitoblarga erkin kirish imkoniyatlarini yaratish kitobxonlikni rivojlantirishning zamonaviy

yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, smartfon va planshetlardan samarali foydalanish orqali yoshlarni elektron mutolaaga jalb qilish bugungi kun talabiga aylanmoqda. Shu bilan birga, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish jarayonida ayrim muammolar ham mavjud. Internet va ijtimoiy tarmoqlarda vaqtning me'yorida ortiq sarflanishi, qisqa videolar va ko'ngilochar kontentning ko'payishi ayrim yoshlarda kitob o'qishga bo'lgan qiziqishning pasayishiga sabab bo'lmoqda. Ba'zi mahallalarda zamonaviy kutubxonalar, o'quv zallari va kitob fondining yetarli emasligi ham mutolaa madaniyatining rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, ota-onalar va jamoatchilik tomonidan kitobxonlikni rag'batlantirish ishlari barcha hududlarda bir xil darajada yo'lga qo'yilmagan.

Mazkur muammolarni bartaraf etishda mahalla institutining imkoniyatlaridan yanada samarali foydalanish zarur. Har bir mahallada zamonaviy kutubxona yoki "Kitob uyi"ni tashkil etish, kitob almashish burchaklarini yaratish, mahalla kutubxonasini elektron resurslar bilan boyitish, yoshlar o'rtasida kitob taqdimotlari, adabiy kechalar, yozuvchilar va shoirlar bilan uchrashuvlar, mutolaa marafonlari hamda kitob yarmarkalarini muntazam o'tkazish kitobxonlik madaniyatining rivojlanishiga xizmat qiladi. Shuningdek, kitobxon oilalarni rag'batlantirish, faol kitobxon yoshlarni taqdirlash va volontyor-kitobxonlar harakatini yo'lga qo'yish ham muhim amaliy ahamiyatga ega. Kitobxonlikni rivojlantirishda ta'lim muassasalari bilan mahalla o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish alohida e'tiborni talab qiladi. Maktablar, akademik litseylar, kasb-hunar ta'limi muassasalari va oliy ta'lim muassasalari mahalla bilan hamkorlikda kitobxonlik klublari, ilmiy to'garaklar, "Bir oy – bir kitob" loyihalari va oilaviy mutolaa dasturlarini amalga oshirishi maqsadga muvofiqdir. Bunday hamkorlik yoshlarning kitobxonlikka bo'lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishga ham xizmat qiladi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda davlat, jamiyat va oilaning uzviy hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan davlatlarda mahalliy kutubxonalar nafaqat kitob beruvchi maskan, balki yoshlarning ijodiy va intellektual rivojlanish markazi sifatida faoliyat yuritadi. Ushbu tajribalarni mahalla tizimiga moslashtirish orqali yoshlar uchun zamonaviy mutolaa muhitini yaratish, innovatsion kutubxona xizmatlarini joriy etish va kitobxonlikni rag'batlantirishning yangi mexanizmlarini ishlab chiqish mumkin.

Demak, mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish uzluksiz, tizimli hamda ko'p tomonlama hamkorlikni talab etadigan murakkab pedagogik jarayondir. Mahalla, oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilikning birgalikdagi sa'y-harakatlari orqali kitobxonlikni ommalashtirish, yoshlarning intellektual salohiyatini yuksaltirish va ularni yuksak ma'naviyatli, bilimli hamda vatanparvar shaxs sifatida voyaga yetkazish mumkin. Shu sababli kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlarni izchil davom ettirish, innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish va mahalla institutining bu boradagi imkoniyatlaridan to'liq foydalanish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi

Muammo va istiqbolli takliflar

Mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlarga qaramay, bu yo'nalishda o'z yechimini kutayotgan qator muammolar mavjud.

Zamonaviy axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi, internet va ijtimoiy tarmoqlarning ommalashuvi yoshlarning kitob mutolaasiga ajratayotgan vaqtining kamayishiga sabab bo'lmoqda. Ayniqsa, qisqa videolar va ko'ngilochar kontentning ko'payishi natijasida ayrim yoshlarda muntazam kitob o'qish odati sustlashmoqda. Bu holat ularning tahliliy fikrlashi, nutq madaniyati va ma'naviy dunyoqarashining rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yana bir muhim muammo ayrim mahallalarda kutubxona infratuzilmasining zamonaviy talablar darajasida emasligi bilan bog'liq. Kitob fondining yetarli darajada yangilanmasligi, elektron kutubxona xizmatlarining cheklanganligi hamda yoshlar uchun qulay mutolaa maskanlarining kamligi kitobxonlik madaniyatining rivojlanishiga to'sqinlik qilmoqda. Bundan tashqari, ota-onalar, ta'lim muassasalari va mahalla o'rtasidagi hamkorlik barcha hududlarda bir xil darajada yo'lga qo'yilmaganligi sababli kitobxonlikni targ'ib etish ishlari uzluksiz va tizimli olib borilmayapti.

Mazkur muammolarni bartaraf etish hamda mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini yanada rivojlantirish maqsadida quyidagi istiqbolli takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq hisoblanadi: har bir mahallada zamonaviy kutubxona yoki **“Kitob uyi”** faoliyatini yo'lga qo'yish va ularni badiiy, ilmiy hamda elektron adabiyotlar bilan muntazam boyitish; mahalla yoshlar yetakchilari tashabbusi bilan **“Bir oy – bir kitob”**, **“Kitobxon mahalla”**, **“Oilaviy mutolaa”** va **“Kitobxonlar klubi”** loyihalarini doimiy asosda tashkil etish; kitobxonlikni rag'batlantirish maqsadida eng faol kitobxon yoshlar va kitobxon oilalarni ma'naviy hamda moddiy rag'batlantirish tizimini takomillashtirish; maktab, oliy ta'lim muassasalari, axborot-kutubxona markazlari va mahalla fuqarolar yig'inlari o'rtasida kitobxonlikni rivojlantirish bo'yicha hamkorlik dasturlarini ishlab chiqish; elektron kutubxonalar, audiokitoblar va mobil ilovalardan foydalanish ko'nikmalarini yoshlar orasida keng ommalashtirish; mahallalarda taniqli yozuvchi, shoir, olim va ziyolilar ishtirokida ijodiy uchrashuvlar, adabiy kechalar, kitob taqdimotlari hamda mutolaa marafonlarini muntazam tashkil etish; kitob almashish burchaklari (**Book Crossing**) va ochiq kutubxonalar faoliyatini yo'lga qo'yish orqali kitoblarning aholiga yanada yaqin bo'lishini ta'minlash; sun'iy intellekt va zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida kitob tavsiya etuvchi platformalar hamda interaktiv mutolaa loyihalarini joriy etish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va rivojlantirish bugungi kunda yoshlar tarbiyasi, ularning intellektual salohiyatini yuksaltirish hamda ma'naviy barkamolligini ta'minlashning muhim omillaridan biridir. Kitob mutolaasi yoshlarning dunyoqarashini kengaytiradi, mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi, nutq madaniyatini boyitadi hamda ularda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini mustahkamlaydi. Shu bois kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish nafaqat ta'lim tizimining, balki mahalla, oila va butun jamiyatning ustuvor vazifalaridan biri bo'lishi zarur.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mahalla instituti yoshlarni kitob mutolaasiga jalb etish, ularning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil qilish va ma'naviy-ma'rifiy muhitni mustahkamlashda katta imkoniyatlarga ega. Mahalla fuqarolar yig'inlari, yoshlar yetakchilari, ta'lim muassasalari va ota-onalar hamkorligida tashkil etilayotgan kitobxonlik tanlovlari, mutolaa

klublari, adabiy kechalar va ma'rifiy loyihalar yoshlarning kitobga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Biroq internet va ijtimoiy tarmoqlarning salbiy ta'siri, ayrim hududlarda kutubxona infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi hamda oilalarda mutolaa an'analariining sustligi kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda mavjud muammolar sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun mahallalarda zamonaviy kutubxonalar faoliyatini kengaytirish, elektron kutubxona xizmatlarini rivojlantirish, "Bir oy – bir kitob", "Kitobxon mahalla", "Oilaviy mutolaa" kabi loyihalarni izchil amalga oshirish, kitobxon yoshlarni rag'batlantirish hamda raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan samarali foydalanish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari, audiokitoblar va elektron resurslardan foydalanishni kengaytirish kitobxonlik madaniyatini yangi bosqichga olib chiqishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, mahalla yoshlarida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish uzluksiz, tizimli va innovatsion yondashuvni talab etadigan pedagogik jarayon hisoblanadi. Mahalla, oila, ta'lim muassasalari va jamoatchilikning o'zaro hamkorligini yanada mustahkamlash, mutolaani kundalik hayot tarziga aylantirish hamda kitobga mehr uyg'otishga qaratilgan tashabbuslarni keng qo'llab-quvvatlash orqali bilimli, tafakkuri teran, ma'naviy yetuk va vatanparvar yoshlarni voyaga yetkazish mumkin. Bu esa Yangi O'zbekistonning barqaror taraqqiyoti, inson kapitalini rivojlantirish va kelajak avlodning har tomonlama barkamol bo'lib shakllanishiga munosib hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 13-sentabrdagi **PQ-3271-son** "Kitob mahsulotlarini nashr etish va tarqatish tizimini rivojlantirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi **PF-60-son** "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlarga oid davlat siyosatini takomillashtirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishga doir farmon va qarorlari.
5. Mirziyoyev Sh.M. **Yangi O'zbekiston strategiyasi**. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
6. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch**. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. Avloniy A. **Turkiy guliston yoxud axloq**. – Toshkent: O'qituvchi, 2008.
8. Forobiy Abu Nasr. **Fozil odamlar shahri**. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
9. Quronov M. **Yoshlar tarbiyasi va ma'naviy kamolot**. – Toshkent: Ma'naviyat, 2010.
10. Musurmonova O. **Pedagogika**. – Toshkent: O'qituvchi, 2020.
11. Xoliqov A. **Pedagogik mahorat**. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2011.
12. Mahalla va nuroniylarni qo'llab-quvvatlash vazirligi. **Mahalla institutini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari**. – Toshkent, 2022.

13. O‘zbekiston Respublikasi Milliy kutubxonasi. **Kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish bo‘yicha uslubiy tavsiyalar.** – Toshkent, 2021.
14. UNESCO. *Reading in the Mobile Era.* – Paris: UNESCO Publishing, 2015.
15. UNESCO. *Global Education Monitoring Report.* – Paris: UNESCO Publishing, 2023.
16. OECD. *PISA 2022 Results (Volume I): The State of Learning and Equity in Education.* – Paris: OECD Publishing, 2023.